نەوەستان لە کەناردا... ڕانانی بەکر ئەحمەد بۆ کتێبی کۆمۆنیزمی نوێ

ناوی کتێب: کۆمۆنیزمی نوی، لیکۆلینەوەیەک سەبارەت بە حزب و دەوڵەت و کێشەکانی کۆمۆنیزمی سەردەم
چاپخانەی کارە
ساڵی چاپ: 2020
ژمارەی سپاردن: 1457
نووسەر: ئاسۆ کەمال

ڕانانی : بەکر ئەحمەد
01-07-2022

لە یادکردنەوەی مەراسیمەکانی یەکی ئایاری شاری یۆتەبۆری سویددا، گۆڕەپانی "یان تۆرێت"، جیگایەکی تایبەتی هەیە. بەشێک لەو چەپەی کە لە باری فکرییەوە خۆی لە سوشیال دیموکراتی جیاکردۆتەوە، لەگەڵ چەپی خۆرهەڵاتی ناوەڕاست و گۆشە جیاوازەکانی دیکەی دنیادا، بە خۆیان و مێز و میکرۆفۆن و چادرەکانیانەوە شوێنێکی هەمیشەییان لەم گۆڕەپانەدا داگیرکردووە.
لە کاتی بەڕێکەوتنی ریزی خۆپیشاندانەکاندا، زۆربەی زۆری لایەنگرانی ئەم ڕێکخراوانە، لە پاش پێچانەوەی مێز و چادرەکانیان، لە سوچێکی شەقامەکەدا دەوەستان و سەیری ڕێپێوانی سەندیکالیست و حزبەکانی دیکەیان دەکرد. بۆچی کەس تێکەڵ بەم خۆپێشاندانانە نەدەبوو: نەچوونە ژێرپەرچەمی بزووتنەوەی تر وپاراستنی بێگەردی ئایدئۆلۆژی گرووپی خۆ، لەسەر هەموو شتێکی ترەوە بوو. ئەمەش زۆر کەس دەتوانێ ئەم روونکردنەوە یەکدەییە بە بێ هیچ دوودڵییەک بخاتە سەر کاغەز.
یەکێك لەو دیمەنانەی کە لە پەیوەند بەم مەراسیمانەی یەکی ئایاری ئەم گۆڕەپانەدایە و لە یادەوەری من و بەشێکی زۆری هاوڕێکانمدایە لە شاری یۆتەبۆری، دیمەنی دوو پیرەمەردی هەشتا ساڵەیە کە لە ماوەی چەند ساڵێکدا لە پشت مێزێکی بچکۆلە و میکرۆفۆنێکە دەستییەوە، ئەو بەیاننامە گەدارانیان دەخوێندەوە کە دژی سەرمایەداری بوون لە ڕۆژی یەکی ئایاردا.
ترسی گەورەی بەشێک لەو هاوڕێ قەشمەچییانەی خۆشمان ئەوە بوو کە

مەترسی دڵوەستانی یەکێک لە پیرەمێردەکان هەمیشە لە ئارادابوو کاتێک بەیاننامەکەی خۆیان بە تووندی دەخوێندەوە. سەیر ئەوە بوو، دوای تەواوبوونی خوێندنەوەی بەیاننامەکە، مێزو کورسییەکەیان دەپێچایەوە و دەڕۆیشتن. لە دوای سێ یادکردنەوەی یەکی ئایاردا ، هەواڵێک لە ئامادەبونی ئەوان نەما. دەکرێ کۆچی دوایان کردبێ و یان نەخۆشکەوتبێتن. یان هیوادارم کەسێک هۆکاری ونبوونی ئەم پیرەمێردە سەرسەختانەی بە جۆرێکی تر لابێت و لە ڕوونکردنەوەی سیناریۆ ڕەشەکانی من باشتر بێت.

ئایا ئامادەیی چەپ لە عیراق و کوردستاندا لەمڕۆدا نزیکایەتییەکی هەیە بە دۆخی ئەم دوو کۆمۆنیستە سویدیەوەی کە خۆشیان لەبیریان چووب□ووەوە بۆچی ڕێکخراوێکیان هەیە و چ کاریگەری□کیان لە هاوکێشەکانی دەسەلاتدا هەبووە کە بە جیا لە "ئیسپات وجود"ێکی رۆتینیانە لە یەکی ئایارو هەندێک بۆنەی تردا، بۆیان گرنگ نییە بزانن لە کوێی ڕووداوەکاندا ڕاوەستاوون.؟
ئایا چەپ لەمڕۆی کوردستان و عێراقدا ب□ ش□و□ن پاراستنی دەرودووکانێکەوە نییە کە ڕۆژگارێک دروستکراوە و لەمڕۆدا وەک شوناسێکی سیاسی و ئایدیۆلۆژی ئەندامەکانی سەیری دەکرێت و هیچ جێگایەکی لە ئیعرابی سیاسی کۆمەلگادا نییە؟

وەڵامی ئەم پرسیارەی سەرەوە کە چەپ لە عێراق و کوردستاندا بە جیا لە ئیسپات وجودێکی ڕۆتینیانە لە هەندێک موناسەبات و بەیاننامەڕەشکردنەوەدا ڕۆڵێکی دیکەی نییە، بە مانای بروابوون بەوەی کە گرفتێک لە ئارادایەو دەکرێ بە شوێن وەلامەوە بیت.
پێتوایە هیچ گرفتێک لە ئارادا نییە و ئەم چالاکییانەی کە رۆتینی ئەنجامدەدرێت بەشێک لە کاروچالاکی گروپی خۆیە، دەکرێ سەدان ساڵی دیکە بەردەوام بێت و لە باشترین حالەتیشدا دەکرێ وەک چیرۆکی ونبوونی پێرەمێردەکانی گۆرەپانی "یان تۆرییەت"ی یۆتۆبۆری کۆتایی پێ بێت.
بەلام بۆ "ئاسۆ کەماڵ"، نووسەری کتێبی (کۆمۆنیزمی نوێ)، لێکۆڵینەوەیەک سەبارەت بە حیزب و دەوڵەت و کێشەکانی کۆمۆنیزمی سەردەم، وەلام بە پرسیارەکانی سەرەوە کە چەپ لە ئەزمەدایە و دەکرێ گەران بەشوێن ڕێگاچارە جۆراوجۆرەکاندا ، کۆششیکی گرنگ بێت، دەبێتە کتێبێکی قەوارە 400 پەرەیی و بە بەکارهان□انی سەدان سەرچاوەی کلاسیکی مارکسیستی کۆن و تازە بە شوێن سۆراغی ئەم پرسیارەوەیە: "پاسیفیزمی چەپ و بیرۆکەی نوێ سەبارەت حزب و رێکخراوبوونی کریکاری تا وەڵامێک بەو کێشانەی رووبەڕووی

بزووتنەوەی کرێکاری و کۆمۆمیستیی بوونەتەوە بدرێتەوە"
یان بە مانایەکی تر:" چ تێگەیشتنێک لە حزب ، ئەمەی کردەتە بتێک کە پاسیڤانە لە پەراوێزی کۆمەلگادا قەرارمان گرتووە؟ بە ئەمە پێویست بوو حزب لەو بتە چەقبەستووە لە تێگەیشتنی خۆماندا ڕزگاربکەین و پەیوەندی نێوان کۆمۆنیزم و چینی کرێکار و خەباتی چینایەتی و حزب و پرۆسەی میژوویی شکڵگرتنی حزب وەک ستراکتەری چینی کریکار بناسین".
بە ئاسە کەمانە ، بەشێکی گەورە لە پرسیاری ئەم ئەزمەیەی کە درێژەی هەیە، لە تێروانینی ئەم بزووتنەوەدایە بە حزب و پەیوەندی نێوان حزب و چیندا خۆی دەردەخات . بە تایبەت لە ڕێکخستنی کریکاراندا.
کتێبی کۆمۆنیزمی نوێ، گەرانێکی قوڵی ڕەخنەگرانەیە بە مێژووی سوشیالیزمی دەوڵەتی سەدەی بیست دا و ئاوڕدانەوەیەکی چاوتیژانەیە بە پرۆسەی پەیوەندی نێوان کار و خەباتی چینی کریکار و دروستکردنی ڕێکخراو و ئەحزابی سیاسیدا. ڕاوەستانێکی بە ئاگاهانەیە لەبەرانبەر تاقیکردنەوەکانی چینی کرێکاردا لە سۆڤێت دا و دەرخستنی گۆشەنیگای تازەترە لە پەیوەند بەو جەدەلە سیاسییە هەمیشەییەی کە شکستی شۆڕش لە ئۆکتۆبەری ڕوسیادا دروستی دەکات.
بەشێکی گرنگی ئەو ڕەخنانەی لە تاقیکردنەوەی مۆدێلی سۆڤێتی کە لە ئاستی نێونەتەوایەتیدا گیراون لەسەر ئامادەیی بیرۆکراتیزمە لە دەسەلاتی سیاسی بەلشەفییەکاندا، ئاسۆ کەمال لە کتێبی کۆمۆنیزمی نوێدا، جەدەلی بیرۆکراتیزم و سەرنجدان لێی لە ئاستێکی بالاتری سیاسی و تێگەیشتنێکی رادیکالانەتردا باس دەکات کە جێگای بەرزنرخاندنە.

بە بڕوای من، ناونیشانی کتێبەکە : لێکۆڵینەوەیەک سەبارەت بە حزب و دەوڵەت و کێشەکانی کۆمۆنیزمی سەردەم ، خوێنەر دەخاتە سەر خەیاڵی وەلامدانەوەیەکی فراوان بەم گرفتانە لە ئاست جوگرافیایەکی گەورەی نێونەتەوایەتیدا. وەک ئەوەی کە گرفتی پەیوەندی نێوان حزب و چینی کرێکار بەو مۆدێلەی کە لە خۆرهەڵاتی ناوەڕاست و وڵاتەکانی ژێر دەسەلاتی دیکتاتۆریدا بە زەقی هەستی پێدەکرێ هەمان گرفت بێت لە ئەمریکا و بەشێکی زۆری ئەوروپادا. یان وەک ئەوەی لەکەناردابوونی چەپ لە ئەوروپادا هەمان دەردێک بێت کە لە عێراقدا چەپ بە دەستییەوە گیری خواردووە. ئەم تێروانینە کێشمان دەکاتە ناو ئەو پرسیارەی کە ئایا چوارچێوەی لێکۆڵینەوەکە کوێیە؟ ئەوەی کە دەبێ سنووردار بکرێت و تیشکێکی گەورەی نەخرێتە سەر کامەیە. ئەمە دەکرێ ئەو تێبینییە بێت کە لە بواری لێکۆڵینەوەی زانستیدا دەبێ لە بەرچاو بگیرێ. بە تایبەت لە کاتێکدا کە بەشێکی

گەورەی لێکۆڵینەوەکە لە تاقیکردنەوەی کۆمۆنیستەکانی کوردستان و عێراقە لە پەیوەند بە پرسیارەکانی حزب و ڕێکخستنی کریکاریدا.

ئاسۆ کەمال، خۆی ئەکتیڤیستێکی سیاسیە کە دەست بە داوێنی لێکۆڵینەوەی زانستییەوە دەگرێت تا وەلام بەو پرسیارانە بداتەوە کە بزووتنەوەکەی ئەوی لە چەقبەستنێکی هەمیشەییدا ڕاگرتووە ، هەر بۆیەش لە هەندێک جیگای لێکۆلینەوەکەدا دەنگی منی لێکۆڵەرەوە دەردەتە دەست دەنگی منی ئەکتیڤیست و ئەو ئۆبژێکتیڤیتییە زانستییەی لە ڕەچاوکردنی نووسینی زانستیدا دەبێ ڕەچاو بکرێت کاڵ دەبێتەوە. ئەم نموونەی کورتەی خوارەوە دەکرێ لە هەندێک شوێنی دیکەی نووسینەکەدا ببینرێت:" چ تێگەیشتنێک لە حزب ، ئێمەی کردۆتە بتێک کە پاسیڤانە لە پەراوێزی کۆمەڵگادا قەرارمان گرتووە؟ بۆ ئێمە پێویست بوو حزب لەو بتە چەقبەستووە لە تێگەیشتنی خۆماندا ڕزگاربکەین"
خاڵێکی دیکە کە دەکرێ جێگای سەرنج بێت ئەوەیە کە گەڕانەوەی چەپە بۆ کلاسیکیاتە گرنگەکانی مارکسیزمی ئۆرتۆدۆکس لە پەیوەند بە پرسیارەکانی رێکخستن و حزبایەتیدا لە زەمەنی گلۆبازیزەیشن و سەرمایەداری ئەمڕۆدا. بە تایبەت لەکاتێکدا تیۆرییەکانی ئیدارە و بەڕێوەبردن لە ئاستە زانستییەکەیدا و لە ناو جومگە گرنگەکانی زانستە جۆراوجۆرەکاندا ، سەدەها مۆدێلی رێکخستنمان پێشکەشدەکات کە دەکرێ لە پەیوەند بە پرسیارەکانی رێکخستندا کەڵکی لێوەربگیرێت. ئایا بەڕێوەبردنی مایکرۆسۆفت و ئەپڵ و تۆیۆتا لە بازاڕێکی گلۆبالەدا و بەو هەموو کەرت و لق وپۆپانەویە دەکەی جێگای سەرنج بێت. تاقیکردنەوەی گەریلاکانی چیاپاس لە مەکسیک و بەکارهێنانی ئەو فرسەتانەی “نیتوۆرک”ەکانی ئەمڕۆی سەرمایەداری نموونەیەکی سادەیە.

بە بڕوای من کتێبی کۆمۆنیزمی نوێ شایەنی خوێندنەوەیەکی قووڵترە، نەک هەر بۆ کەسانێک کە بە شووێن پرسیارەکانی سیاسەت و رێکخستنی سۆشیالیستییەوەن، بەڵکو زانیارییەکانی ناو کتێبەکە گەلێک گرنگن و کەسانێک کە بەشوین تێروانێکی مەتریالیستانەی ئەمڕۆییەوەن بۆ بەشێکی گرنگی ڕووداوەکانی سەدەی نۆزدە و بیست کە تا ئیستاش کاریگەری ڕۆژانەیان لەسەر ڕووداوەکانی عێراق و کوردستان هەیە ، دەکرێ خوێندنەوەیەکی زۆر بەسوود بێت.
بەڵام خاڵێک کە ناکرێ چاوپۆشی لێبکرێت ئەوەیە کە بۆچی کتێبخانەی کوردی لەئاستی ئیلیتە کولتورییەکەیدا نووزەیەکی لێدەرنایەت بە ئاوەدانەوە لە کارێک کە بەڕاستی شایەنی ئەوەیە لە بەرانبەریدا

رابوەستیت. من بە جیا لە کولتوری ئاوەدانەوە لە بەرھەمی دەست و هاوەی نزیکەکانی خە لە بازنەی مەدح و سەنایەکی یەکترگەورەکردندا و رەنگە ئایدەلەژیەکانی کە دەکرە ئەم کتەبەی پە مەربکرەت هیچ هەکارەکی دیکە نابینمەوە.

بەلام بە بزووتنەوەیەکی سیاسی کە بەشەکی گەورەی رەخنەکانی ئەم کتەبە ئاراستەی ئەوانە ، مەبەست لە حزب و گروپە جیاوازەکانی کەمەنیزمی کرەکارییە لە عەراق و ئەراندا، بەدەنگییەکە سەد هەندەی تر کوشندەترە.

بەلام بەرلەوەی ئینسان جەگایەکی گەورە یان بچووک بە ئەم بەدەنگییەی چەپ تەرخان بکات لە بەرانبەر ئەم کتەبەدا کە بەشەکی گەورەی ەەخنەکە رووی دەمی لەوانە، هەستدەکرەت ئەو دەخەی لە ناو چەپی کوردستانی عەراقدا و ئەراندا دەگوزەرە وەک ئەزمەیەک سەیر ناکرەت و ئینسان رازییە بە درەژەپەدانی ئەو ەەوتەی کە لە کەتایی هەشتاکانەوە گرتوویەتە بەری و لە باشترین حالەتەکانیدا، حزبی کردەتە چەترەک کە لە پرسی مردنی کادر و ئەندامەکانییدا یان یادەوەریی کرەکاری و حزبیە نەونەتەوایەتیەکانیدا وەک یادەوەرییەکی جاویدان، وەک نوستالژیایەک بە دەوریدا کە ببنەوە. دەخەک کە لە ەەوتەکانی دیکەی ناو چەپی عەراقدا بە زەقی دیارە و ئەو چەپە نوەییە کە بەیاربوو بە ەەخنە لەم ترادیسیەنە سیاسی و ئایدیەلەژیە سنوورەکانی خەی ەابگەەنە، لە ئەستایدا لە ناو هەمان کولتور و ترادیسیەنی هەزیکی سیاسی سونەتیدا بە تەواوەتی گیریکردوە و بە لەکەناردابوونی خەی ەازییە .